

Μολιέρου, *Σχολείο των γυναικών*

Η νέα Σκηνή, Θέατρο Οδού Κυκλάδων

Το *Σχολείο των γυναικών* είναι από τα έργα που δικαιολογούν μιαν εντελώς σύγχρονη οπτική· στο μέσον της εργογραφίας του Μολιέρου, συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά του ανάλαφρου φαρσικού παιγνίου, που πλέον επαναδιατυπώνονται για να αποκαλύψουν τόσο μια καθαρή τραγική νότα, σε απόλυτη μάλιστα συνάρτηση με την προσωπική εμπειρία του δημιουργού, όσο και το βάθος ενός φιλοσοφικού προβληματισμού.

Η κωμωδία πρωτοπαρουσιάζεται το 1662, τη χρονιά που ο ώριμος πλέον Μολιέρος παντρεύεται την κατά πολύ νεώτερή του Αρμάντ Μπεζάρ και, παρά το γεγονός ότι το θέμα της «εξαπάτησης» του γηραιού από τη νεαρή κόρη για χάρη της φυσικής έλξης προς τον νεαρό αποτελεί αφ' ενός κληρονομημένο μοτίβο της κλασικής κωμωδίας, αφ' ετέρου αγαπημένο μολιερικό μοτίβο, η διαπραγμάτευσή του στο *Σχολείο* προϋποθέτει τη στιγμή της συγγραφής του. Ο Μολιέρος στην αρχή του κοινού βίου του με την Αρμάντ επιλέγει να ανεβάσει επί σκηνής έναν απώτερο φόβο, αλλά διαθέτει επίσης τη στοχαστική νηφαλιότητα να το εντάξει σε ένα πλέγμα διπλών φιλοσοφικού γένους (φύσει – θέσει, συναίσθημα – λογική, εξάρτηση – επιβολή, ελευθερία – τυραννία, θήλυ - άρρεν, αρχή - τέλος), που παραπέμπουν σε υφέρπουσες ιδεολογικές συγκρούσεις.

Ο Αρνόλφος, πεπεισμένος ότι ένα ανθρώπινο ον μπορεί να ελεγχθεί ολοκληρωτικά, επιχειρεί ένα είδος εκπαιδευτικής «λωβοτομής» στην Αγνή, προκειμένου να ικανοποιήσει ένα πάθος και να αποτρέψει ένα μελλοντικό φόβο. Ο Αρνόλφος είναι αναμφισβήτητα κωμικό πρόσωπο, όμως είναι επίσης τραγικό· αφ' ενός γιατί ο έρωτάς του για την Αγνή είναι γνήσιος, αφ' ετέρου γιατί ο φόβος είναι απολύτως βάσιμος και τρίτον γιατί η εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στα μέσα του δεν είναι αβάσιμη έως ότου αποδεικνύεται η πλήρης ψευδαίσθηση. Ο Αρνόλφος είναι ένα οργανωμένο λογικό ον, αλλά παίζει επικινδύνως. Η καθήλωση της Αγνής σε μια πλαστή πραγματικότητα που εξυπηρετεί τη δική του βούληση την καθιστά εξόχως επικίνδυνη. Όταν οι ανεξέλεγκτες φυσικές δυνάμεις θα συνομωτήσουν για να διαρραγεί το κουκούλι που τη φυλακίζει, η Αγνή είναι έτοιμη να εφαρμόσει κατά γράμμα την εκπαίδευσή της· μόνο που θα το κάνει με τους όρους της πραγματικής ζωής αποδεικνύοντας με αμείλικτο τρόπο στον Αρνόλφο πως η ζωή είναι πολύ πιο σύνθετη από όποιο οργανωμένο ανθρώπινο πνεύμα. Αν ο γηραιός «Πανταλόνε» παίζει «εν ου παικτοίς», η Αγνή γίνεται η ίδια το παιχνίδι που στρέφεται εναντίον του εν αφελεία και πλήρει αθωότητι.

Ο Λευτέρης Βογιατζής συνέλαβε μιαν ευφυή παράσταση που τοποθετεί τον Αρνόλφο ως άξονα στο έργο, το οποίο οργανώνει ως σικέ παιχνίδι το οποίο, όμως, γυρνάει μπουμέρανγκ στον εμπνευστή του. Η σύλληψη ανταποκρίνεται στη δομή της κωμωδίας και αποτυπώνεται στην εγγραφή της παράστασης στο «μαγικό κουτί» του σκηνικού (της Έλλης Παπαγεωργακοπούλου, πολύ ενδιαφέρον καθεαυτό, όπως άλλωστε και τα κοστούμια, αν και δύσκολα υπερέβαινε την ασφυξία που του επέβαλλε η λιλιπούτεια σκηνή του Θεάτρου της Οδού Κυκλάδων).

Σε αυτή την οπτική η Αγνή σχεδιάστηκε πάνω στη σκληρότητα που έχει η παιδική σχεδόν αθωότητα, μεγεθυμένη από την ασυνείδητη διεκδίκηση φυσικών δικαιωμάτων αλλά και την άτεγκτη λογική συγκρότηση, με τη θηλότητά της μόλις να εξυπνοείται σ' ένα καλά κρυμμένο πίσω επίπεδο. Παίχτηκε από την Αγγελική Παπούλια έξοχα, με πνοή, οικονομία μέσων, πνεύμα και ρυθμό.

Ο Οράτιος του Νίκου Κουρή διέθετε την αθώα πονηριά του «εισβολέα», σε μιαν απολύτως σύγχρονη εκδοχή, που όμως απέπνεε την ποιητικότητα του ρόλου, ενώ ο

Άκης Βλουτής, ο Χρύσανθος Παύλου, η Λουκία Μιχοπούλου, ο Στέργιος Νένες και ο Βασίλης Μπουλουγούρης υπηρέτησαν σοβαρά τόσο το ύφος, όσο και το γενικό σχέδιο.

Εντούτοις, έχουν όλοι –κι αυτό πιθανόν τους αδικεί– απώλειες, κάθε φορά που ο Λευτέρης Βογιατζής αρθρώνει μία φράση από τη λαμπερή, χυμώδη και απαστράπτουσα μετάφραση της Χρύσας Προκοπάκη· ο τρόπος που ο μεγάλος αυτός ηθοποιός ενσωματώνει και εκπέμπει το στίχο, δικαιώνει το στίχο ως θεατρική γλώσσα. Είναι συγχρόνως τόσο ποίηση και τόσο ζωή που αίρει μια ποικιλία υποκριτικών, μορφολογικών και υφολογικών ζητημάτων. Ο Αρνόλφος είναι μια από τις σημαντικότερες ερμηνείες του. Απεχθής, όσο και υποκείμενος στο πάθος και το βασανιστήριο, ορθολογιστής, όσο και πλήρης «θυμού», τυραννικός, όσο και τυραγνισμένος, γελοίος υβριστής και τραγικό πλάσμα, εγκέφαλος του παιγνίου κι ο τελευταίος τροχός της αμάξης του, ο Βογιατζής-Αρνόλφος ανατέμνει ολόκληρη τη σύλληψη, ενώ συγχρόνως την καθιστά αρραγές όλον.